

Ηθολογία σκύλου γάτας

Δρ Γκουγκουλής Δημήτριος

Ηθολογία

- Ο κλάδος της ζωολογίας που μελετά τη συμπεριφορά των ζώων.
- "Έθος" (= η συνήθεια) + "λογία" (= διήγηση, έρευνα, ερμηνεία).
- Η εξήγηση της συμπεριφοράς των ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον,
- Η μελέτη του τρόπου με τον οποίο η συμπεριφορά τους συμβάλλει στην επιβίωση τους με βάση:
 - Τα ερεθίσματα που λαμβάνουν από τις αλλαγές στο περιβάλλον τους
 - Τις συνήθειες που αφομοιώνονται με τη συσσώρευση των εμπειριών στην πάροδο του χρόνου
- Ερμηνεία του συστήματος επικοινωνίας και του βαθμού κατανόησης που διαθέτουν.

Συμπεριφορά

- Οι συνειδητές και συντονισμένες αντιδράσεις (ενέργειες ή στάσεις) του ζώου (άτομα ή ομάδες) σε εσωτερικά και/ή εξωτερικά ερεθίσματα.
- Διάφοροι τύποι συμπεριφοράς
 - Επικοινωνίας
 - Συγχρωτισμού / κοινωνική
 - Αναπαραγωγής
 - Διατροφής

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Μετάδοση σημάτων μεταξύ πομπού και δέκτη.
- Σήματα: οπτικά, ηχητικά, απτικά και οσφρητικά.
- Επικοινωνία μεταξύ ζώων του ίδιου είδους και μεταξύ διαφορετικών ειδών ζώων.
 - Επικοινωνία σκύλου με σκύλο και επικοινωνία ανθρώπου με σκύλο
- Επικοινωνία σκύλου με σκύλο
 - Βλέμμα.
 - Έκφραση προσώπου.
 - Φωνητικές εκδηλώσεις.
 - Στάση του σώματος, κινήσεις του σώματος και των άκρων.
 - Χημειοτακτική επικοινωνία (φερομόνες, οσμή, γεύση)

Τύποι συμπεριφοράς

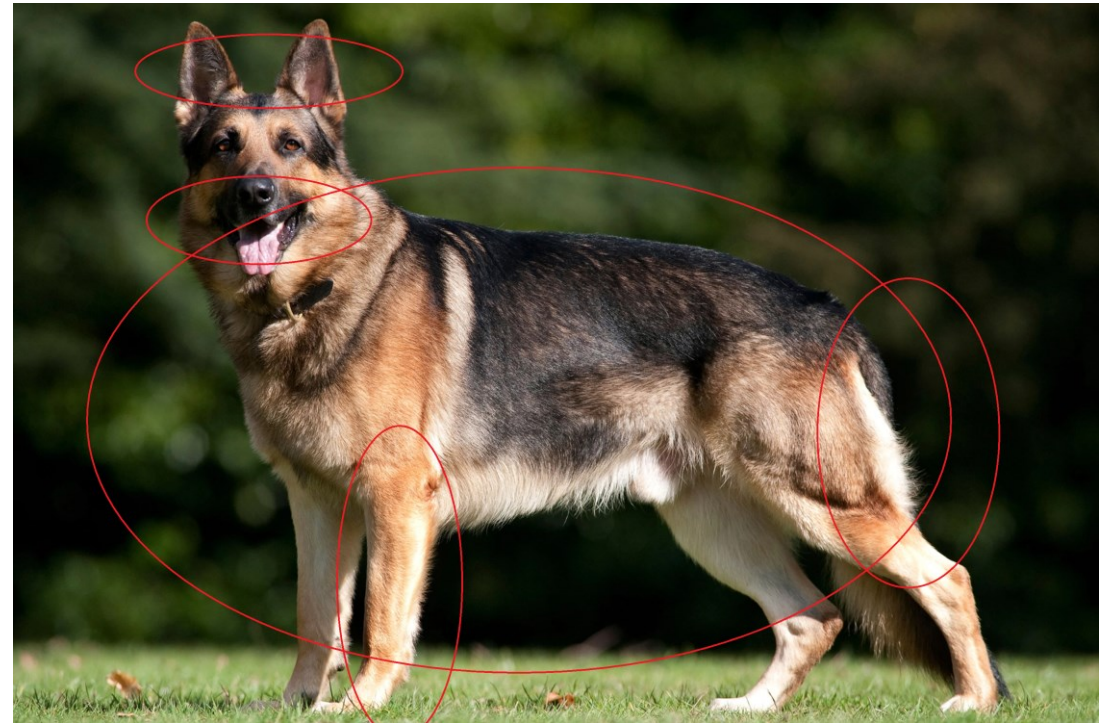
Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Επικοινωνία ανθρώπου με σκύλο:
 - Φωνητικά ερεθίσματα
 - Κινήσεις άκρων και στάση του σώματος.
- Θετική πρώτη αίσθηση → Μηνύματα και διάθεση προσέγγισης → Αποδοχή, συνύπαρξη, συνεργασία....
- Αρνητική πρώτη αίσθηση → Μηνύματα απομάκρυνση / άμυνας → Άγνωστη και απρόβλεπτη αντίδραση (επίθεση, φυγή, ακινησία, κρύψιμο.....)
- Και οι δυο αντιδράσεις μπορεί να έχουν διαφορετική ένταση και εκδήλωση

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Τι προσέχουμε στην εικόνα ενός σκύλου για να αποκωδικοποιήσουμε τη διάθεση του
- Στάση του σώματος και των άκρων
- Κίνηση και θέση της ουράς
- Θέση των αυτιών
- Θέση και κίνηση της κεφαλής
- Βλέμμα
- Στόμα

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Αντίληψη της συμπεριφοράς μέσω οπτικών ερεθισμάτων:
- Φυσιολογική ή συνηθισμένη ή «χαλαρή» εικόνα ενός σκύλου

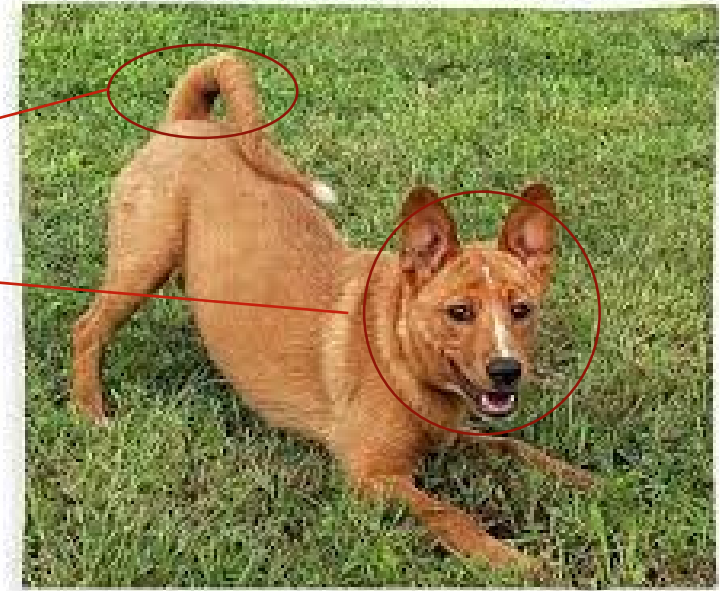

- Διαφοροποιήσεις με βάση τα χαρακτηριστικά της φυλής

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Αντίληψη της συμπεριφοράς μέσω οπτικών ερεθισμάτων
- **Συμπεριφορά Θετικής προσέγγισης**
- Εξοικείωση – αποδοχή
- Προσμονή για επικοινωνία ή δράση
- Διακοπή διερεύνησης χώρου, ατόμων ή αντικειμένων

Τύποι συμπεριφοράς Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Αντίληψη της συμπεριφοράς μέσω οπτικών ερεθισμάτων
- **Συμπεριφορά αρνητικής προσέγγισης**
- 2 τύποι: φυγής ή επίθεσης
- Φυγής/ υποταγής
 - Μείωση μεγέθους
 - Υποχώρηση και υποταγή (αδυναμία άμυνας)
 - Μπορεί μεταπέσουν σε επίθεση

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- Αντίληψη της συμπεριφοράς μέσω οπτικών ερεθισμάτων
- **Συμπεριφορά αρνητικής προσέγγισης**
- 2 τύποι: φυγής ή επίθεσης
- Επίθετική
 - Αύξηση μεγέθους (όχι πάντα)
 - Θέση επίθεσης
 - Παρουσίαση αμυντικών/ επιθετικών ικανοτήτων

Τύποι συμπεριφοράς Συμπεριφορά επικοινωνίας

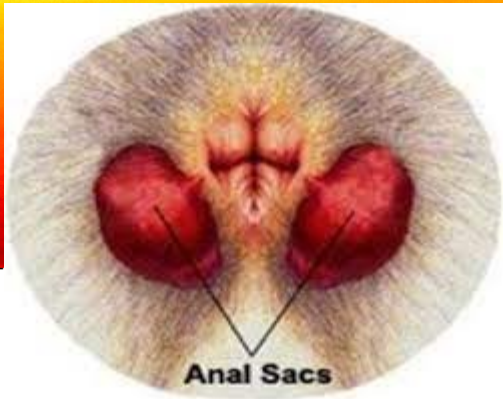
- **Φωνητική επικοινωνία**
- Γάβγισμα
 - Εκδήλωση χαράς
 - Προειδοποίησης
 - Μέσω επικοινωνίας
- Αλύχτισμα – Ουρλιαχτό
 - Αναζήτηση προσοχής για θετικές και αρνητικές καταστάσεις
- Γρύλισμα
 - Stress
 - Πόνος
 - Προειδοποίησης για επίθεση
 - Παιχνίδι?

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Χημειοτακτική συμπεριφορά**
- Επικοινωνία μέσω φερομονών « φέρω + ορμόνη»
- Υποδοχή στο όργανο του Jacobson.
- Σμηγματογόνοι αποκρίνεις αδένες στα χείλια, στα αυτιά, στους περιπρωκτικούς σάκους, στα γεννητικά όργανα (αιδοίο ή τράχηλο), στα μεσοδακτύλια διαστήματα (πέλμα) και στους μαστούς.
- Μήνυμα μεγαλύτερης διάρκειας (μένει σε μια περιοχή για μεγάλο χρονικό διάστημα).

Τύποι συμπεριφοράς Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Χημειοτακτική συμπεριφορά**
- Κατά το θηλασμό – φερομόνες που ηρεμούν τα κουτάβια (ενδομαστιαία αύλακα) - Dog Appeasing Pheromones (DAP) – χρήση ως εμπορικού σκευάσματος σε στρεσσικές καταστάσεις
- Φερομόνες περιπρωκτικών σάκων.
 - Με την αφόδευση οι αδένες πιέζονται και αδειάζουν το περιεχόμενο τους στα κόπρανα (συμβολή στην διευκόλυνση της αφόδευσης).
 - Ημι-ελαιώδης σκουρόχρωμο έκκριμα με έντονη διαπεραστική οσμή.
 - Φέρει την «οσμητική» ταυτότητα του σκύλου « Ο Τζακ ήταν εδώ!!!»
 - Σε στρεσογόνες καταστάσεις αδειάζουν το περιεχόμενο τους και πιθανολογείται ότι έτσι προειδοποιούν τους άλλους σκύλους.
 - Οριοθέτηση Περιοχής – Μετά την αφόδευση οι σκύλοι δεν θάβουν τα κόπρανα αντιθέτως θέλουν να τα σκορπίσουν!

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Χημειοτακτική συμπεριφορά**
- Φερομόνες ουρογεννητικού
 - Κόλπος και τράχηλος μήτρας
 - Τα θηλυκά απεκκρίνουν αυτές τις ορμόνες μέσω των ούρων
 - Γίνονται αντιληπτές μέσω της όσφρησης από πολύ μακριά.
 - Αντίστοιχες Φερομόνες του αρσενικού προάγουν τη γενετήσια διέγερση και υποδηλώνουν την παρουσία τους στο χώρο.

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Χημειοτακτική συμπεριφορά**
- Μεσοδακτύλιες ή πελματιαίες φερομόνες
- Απεκκρίνονται μέσω των ιδρωτοποιών αδένων
- Δήλωση της παρουσίας του ζώου
 - Εξηγεί τη συνήθεια του σκαψίματος ως προσπάθεια να διασκορπιστούν οι Φερομόνες στην περιοχή.
- Πιθανό μέσο προειδοποίησης
 - Οι σκύλοι ιδρώνουν όταν στρεσάρονται αφήνοντας Φερομόνες που ενδεχομένως να προειδοποιούν άλλους σκύλους που θα τις αντιληφθούν.

Τύποι συμπεριφοράς

Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Χημειοτακτική συμπεριφορά**
- Φερομόνες αυτιών και χειλιών
 - Από τους σιελογόνους αδένες
 - Από τους σμηγματοειδής και κεραμινοειδής αδένες που σχηματίζουν το «κερί» των αυτιών
 - Παρόμοιοι με τις Φερομόνες του μαστού.
 - Σημαντικοί για την αποδοχή και την κοινωνικοποίηση του σκύλου με άλλους σκύλους
 - Εξηγεί και την προτίμηση που δείχνουν συνήθως οι νεαροί σκύλοι στα αυτιά και το στόμα των άλλων σκύλων.

Τύποι συμπεριφοράς Συμπεριφορά επικοινωνίας

- **Απτική επικοινωνία**
- Κυρίως για παιχνίδι
- Εκδήλωση αποδοχής
- Εκδήλωση επιθετικότητας

Τύποι συμπεριφοράς Κοινωνική συμπεριφορά

- Χαρακτηριστικά της κοινωνικής συμπεριφοράς είναι :
 - Παιχνίδι (Σκύλος-σκύλος, Σκύλος-άνθρωπος)
 - Ενσυναίσθηση: Η δυνατότητα να αντιλαμβάνονται τα συναισθήματα εκείνου με τον οποίο βρίσκομαι σε αλληλεπίδραση
 - Προσωπικότητα
 - Ιεραρχία, Ηγεσία, κυριαρχία σε ομάδες σκύλων / αγέλες
 - Περιβάλλον
 - Αδέσποτοι / ελεύθεροι (άγριοι) σκύλοι
 - Οικόσιτοι

Τύποι συμπεριφοράς Κοινωνική συμπεριφορά

- Παιχνίδι
 - Συμβάλλει στη σωστή ανάπτυξη του σώματος
 - Διδάσκει χρήσιμες επικοινωνιακές δεξιότητες και διαμορφώνει την προσωπικότητα
 - Διδάσκει δεξιότητες κυνηγιού (αν και δεν απαιτούνται στην εξημέρωση)
 - Διδάσκει τη συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας
 - Συμβάλλει στην αντίληψη του περιβάλλοντος
 - Συμβάλλει στην εκπαίδευση ή και αποτελεί τμήμα της εκπαίδευσης
 - Εκτόνωση – απόλαυση.
- Όλα τα θηλαστικά παίζουν στην νεαρή ηλικία
 - Στους σκύλους επιθυμούμε να διατηρούν αυτήν την νεανικότητα για περισσότερο χρονικό διάστημα
 - Το αυθόρμητο παιχνίδι είναι ο ουσιαστικότερος δείκτης ευζωίας

Τύποι συμπεριφοράς Συμπεριφορά διατροφής

- Τα κουτάβια έχουν χημικούς υποδοχείς για την ανίχνευση του γάλακτος
- Δεν αναγνωρίζουν και δεν ενδιαφέρονται για στερεά τροφή ως την 3η εβδομάδα
- Από την 3^η εβδομάδα ξεκινούν να «παιζουν / ανακατεύουν» την τροφή
- Στις 5 εβδομάδες τρώνε «στερεά» τροφή.
- Κτητικότατα φαγητού – με απρόβλεπτες αντιδράσεις
 - Με εκπαίδευση βελτιώνεται

Φυσιολογικές μεταβολές συμπεριφοράς

Συμπεριφορά ενηλικίωσης - αρσενικά

- Ανάπτυξη τριχώματος
- Σήμανση περιοχής
- Κτητικότητα και περιφρούρηση της περιοχής τους ή αντικείμενα αξίας
- Τάση για εξερεύνηση / φυγή
- Αυξημένη διεγερτικότητα – ιδιαίτερα απέναντι σε αρσενικούς σκύλους
- Συχνότερες φωνητικές εκδηλώσεις
- Ανυπάκουη σε προηγούμενα διδαχθέντα συνθήματα
- Έντονο ενδιαφέρον για τα θηλυκά

Φυσιολογικές μεταβολές συμπεριφοράς

Συμπεριφορά ενηλικίωσης - Θηλυκά

- Σημάδια οίστρου (διόγκωση αιδοίου, μαστού)
- Αυξημένη προστατευτικότητα
- Αυξημένη ευαισθησία και στοργικότητα
- Ενδιαφέρον για τα αρσενικά (φλερτ)
- Σήμανση περιοχής
- Συχνότερες φωνητικές εκδηλώσεις
- Ανυπάκουη σε προηγούμενα διδαχθέντα συνθήματα και εντολές

Φυσιολογικές μεταβολές συμπεριφοράς

Συμπεριφορά ηλικιωμένου σκύλου

- Αλλαγές συμπεριφοράς θα συμβούν στον ηλικιωμένο σκύλο λόγω:
 - Παθολογικών καταστάσεων (πόνος ή/ και δυσφορία)
 - Περιορισμένη παραγωγή ορμονών (ή και έλλειψη)
 - Υποβάθμιση αισθητήριων λειτουργιών (όραση και ακοή)
 - Αδυναμία αποτελεσματικής επικοινωνίας
- Ως αποτέλεσμα:
 - Η ανταπόκριση σε εντολές είναι πιο αργή όπως και τα αντανακλαστικά
 - Πιθανή απώλεια μνήμης (τακτική επανάληψη εντολών και συνθημάτων)
 - Αδυναμία αντίληψης του περιβάλλοντος (σύγχυση)

Κοινωνικοποίηση του σκύλου

- Η περίοδος από την 3η έως και την 16η εβδομάδα θεωρείται η «κρίσιμη» περίοδος που θα καθορίσει το βαθμό κοινωνικοποίησης του ζώου με τον άνθρωπο και τα άλλα ζώα
- Κατά τη διάρκεια αυτού του διαστήματος το κουτάβι πρέπει να κοινωνικοποιείται με ανθρώπους και σκύλους ώστε να ξέρει πώς να συμπεριφέρεται μαζί τους.
- Οι επιπτώσεις της ακατάλληλης κοινωνικοποίησης περιλαμβάνουν:
 - Νευρικότητα έως επιθετική συμπεριφορά
 - Υπερβολική διέγερση – υπερκινητικότητα που δυσκολεύει αρκετά τη συμβίωση
 - Κτητικές συμπεριφορές – δημιουργούν εντάσεις

Κοινωνικοποίηση του σκύλου

- Κοινωνικοποίηση με άλλα είδη:
- Οι σκύλοι είναι κοινωνικά ζώα
- Μέσω της εξημέρωσης έχουν προσαρμοστεί ώστε να είναι κοινωνικοί με άλλα είδη ζώων.
- Η επικοινωνία μεταξύ των ειδών είναι διαφορετική αλλά ορισμένα στοιχεία είναι ίδια (αποδοχή, συνύπαρξη, στοργικότητα και συντροφιά)

Διαχείριση συμπεριφοράς

- Διαχείριση σημαίνει αναδιάταξη του περιβάλλοντος ενός σκύλου ή μιας γάτας για την αποφυγή προβληματικών συμπεριφορών και την ενθάρρυνση επιθυμητών συμπεριφορών.
- Τι επιτυγχάνει η διαχείριση.
 - Αποτρέπει τους σκύλους από το να εκδηλώνουν ανεπιθύμητες συμπεριφορές
 - Αποτρέπει τις αγχωτικές και στερεοτυπικές εκδηλώσεις
 - **Δεν** διδάσκει νέες συμπεριφορές

Προσέγγιση σκύλου

- Πάντα ρωτάμε τον ιδιοκτήτη ή τα άτομα που τον φροντίζουν.
- Προσεγγίζουμε από το πλάι.
 - Μειώνουμε τον όγκο μας – σκύβοντας
 - Προτείνουμε το χέρι μας χαμηλότερα από το κεφάλι του σκύλου
- Αφήνουμε πρώτα τον σκύλο να μας πλησιάσει.
- Αν δεν επιθυμεί τη συναναστροφή μαζί μας δεν τον πιέζουμε.
 - Για την εξέταση του ζώου ζητάμε από τον ιδιοκτήτη ή συνοδό την τοποθέτηση φίμωτρου
- Αποφεύγουμε:
 - Να κοιτάζουμε επίμονα το σκύλο
 - Να σκύβουμε από πάνω του και να απλώνουμε το χέρι πάνω από το κεφάλι
 - Να συνεχίζουμε την προσέγγιση ακόμα και όταν δείχνει να μην την επιθυμεί
 - Φωνές και απότομες κινήσεις

Εκπαίδευση σκύλου

- Οι σκύλοι μαθαίνουν
 - Με την προσαρμογή στο εκάστοτε περιβάλλον – επιβίωσή και εξέλιξη
 - Με την επανάληψη
 - Την επιβράβευση
 - Τη μίμηση
- Οι σκύλοι δεν μαθαίνουν
 - Με την τιμωρία
 - Τα αρνητικά ερεθίσματα
 - Επιπλήξεις φωνητικές ή.....

Εκπαίδευση σκύλου

- Προϋποθέσεις επιτυχής εκπαίδευσης
 - Έμφυτη ικανότητα
 - Υγεία σκύλων
 - Κατάλληλο περιβάλλον
 - Μπορεί να αποσπάσει την προσοχή ή και να προκαλέσει υπερδιέγερση
 - Τύπος και πρόγραμμα εκμάθησης

Εκπαίδευση σκύλου

- Έμφυτη ικανότητα
 - Γενετικό υπόβαθρο για την ενστικτώδη συμπεριφορά.
 - Τα ένστικτα δεν απαιτούν μάθηση και όλα τα ζώα ενός είδους θα εκτελούν τις ίδιες ενστικτώδεις συμπεριφορές, αλλά η επιτυχία της συμπεριφοράς μπορεί να διαφέρει.
- Μπορούμε να μάθουμε για το ένστικτο των ζώων (και τα κίνητρά τους)
 - Με την παρατήρηση
 - Θέτοντας σε δοκιμαστικές καταστάσεις
 - Ελέγχοντας τη μάθηση.

Εκπαίδευση σκύλου

- Υγεία ζώου
 - Μπορεί να επηρεάσει την αισθητήρια ικανότητα
 - Μπορεί να επηρεάσει την ικανότητα ανταπόκρισης σε ερεθίσματα (η ασθένεια είναι ένας στρεσογόνος παράγοντας)
 - Η ψυχική υγεία επηρεάζει επίσης τη μάθηση (το άγχος αναστέλλει τη νευροδιαβίβαση και την επεξεργασία των ερεθισμάτων)
 - Η διατροφή, οι διατροφικές ιδιαιτερότητες και τα φαρμακευτικές ουσίες επηρεάζουν τη συμπεριφορά και τη μάθηση.

Τρόποι εκμάθησης

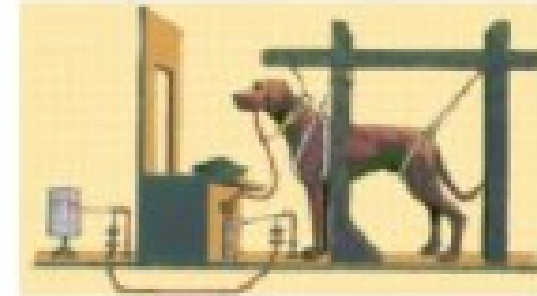
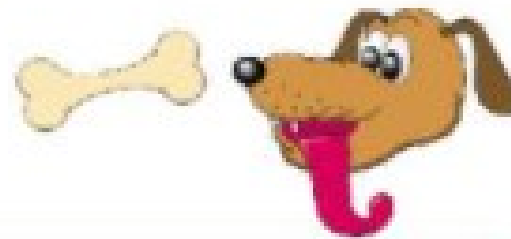
- Κλασική μέθοδος:
 - Σύνδεση μη σχετικού ερεθίσματος με σχετικό ερέθισμα για να προκαλέσει την ίδια συμπεριφορική απόκριση (I. Πανίον)
- Δυναμική μέθοδος:
 - Συσχέτιση των συμπεριφορών με συνέπειες, θετικές και αρνητικές που μπορούν να αυξήσουν ή να μειώσουν την πιθανότητα να εμφανιστεί ξανά μια συμπεριφορά. Εκμάθηση δοκιμών και σφαλμάτων. (B.F Skinner).
- Λανθάνουσα μάθηση:
 - Διερευνητική μάθηση με συσχέτιση και χωρίς άμεση απόδοση
- Συνήθεια:
 - εκμάθηση να μην ανταποκρίνεται
- Κοινωνική μάθηση:
 - Μίμηση συμπεριφοράς ενός άλλου

CLASSICAL CONDITIONING

Before conditioning

**FOOD
(UCS)**

**SALIVATION
(UCR)**

BELL

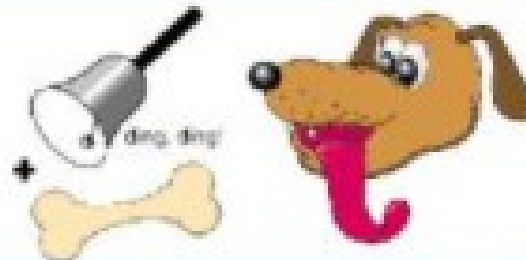
NO RESPONSE

During conditioning

**BELL +
FOOD
(UCS)**

**SALIVATION
(UCR)**

After conditioning

**BELL
(CS)**

**SALIVATION
(CR)**

UCS= Unconditioned Stimulus
UCR= Unconditioned Response
CS= Conditioned Stimulus
CR= Conditioned Response

*'conditioned' can be replaced with 'learned'

